

Eesti Rahvakultuuri Keskus

**Virumaa pärimuskultuuri toetusmeetme
perioodi 2020-2023
kokkuvõte**

Viljandi 2023

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. TOETUSMEETME EELARVE SUURUS	3
2. KOMISJONI KOOSSEIS JA KOOSOLEKUD	5
3. TAOTLUSVOORUD	5
4. TOETUSE SAAJAD	8
4.1. SUURIMAD TOETUSE SAAJAD ORGANISATSIOONIDE LÖIKES	8
4.2. TOETUSE SAAJATE TERRITORIAALNE ASUKOHT	10
4.3. TOETUSE SAAJAD TAOTLEVA ORGANISATSIOONI ÕIGUSLIKU VORMI ALUSEL	11
5. TOETUSMEETME VALDKONNAD	12
5.1. PÄRIMUSE KOGUMINE, UURIMINE JA JÄÄDVUSTAMINE	15
5.2. PÄRIMUSE JÄTKUSUUTLIKKUSE EDENDAMINE	16
5.3. PÄRIMUSEL PÕHINEV KUNST	17
5.4. ARENDUSTEGEVUSE VALDKOND	17
6. PERIOODI 2020-2023 MÕÕDETAVID TULEMUSED	17
KOKKUVÕTTEKS	18

Sissejuhatus

Toetusmeede „Virumaa pärimuskultuuri toetamine“ on jätkuks Kultuuriministeeriumi poolt aastatel 2011-2014 ja 2015-2019 rahastatud Virumaa pärimuskultuuri programmile. Taotlemine toimub kultuuriministri määruse „Virumaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ alusel.

Toetuse eesmärgiks on väärtustada ja taaselustada Virumaa erinevatele piirkondadele omast pärimuskultuuri ja pärimuslikku elulaadi, mis annab neile identiteedi ja järjepidevuse tunde ning edendab seeläbi kultuurilist mitmekesisust ja loometegevust ning laiendades kohalikus kultuuris osalejate ringi, sealhulgas toetades seda soodustavaid tegevusi väljaspool Virumaad. Toetuse abil soovitakse kaasa aidata vaimse kultuuripärandi taastumisele ja säilimisele ning püsimisele elavas kasutuses. Oluline on noorte sidumine esivanemate pärandiga ning kohalikus kultuuris osalejate ringi laiendamine. Samuti sellele kaasa aitavate tegevuste toetamine väljaspool Virumaad.

Toetusmeede toetab UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni eesmärkide täitmist.

Virumaa pärimuskultuur on mitmekesine. Säilinud ning väärtustatud on esivanemate kultuuripärand, mis tugineb nii järjepidevusele kui traditsioonidele, olles samas avatud uutele kultuuriilmingutele.

Ida-Virumaa eripäraks on mitmekultuurilisus. Maakonnas, kus eestlasi Statistikaameti andmetel seisuga 1.01.2023 kogu rahvastikust ainult 18%, on kultuurikeskkonna eripäraks, et kõrvuti eestlaste pärimuskultuuriga viljeletakse ka vene, valgevene, saksa, soome, tatari, poola, läti, leedu ukraina ja paljude teiste rahvaste kultuure. Mitmekultuurilises keskkonnas on suur risk kaotada eesti rahvusele omane identiteet. Seetõttu tuleb erilist tähelepanu pöörata oma piirkonna kultuuripärandi hoidmisele, säilitamisele ning kaitsmisele.

Ajaloolise Virumaa läänepoolne osa on rikka ajaloo- ning kultuuripärandiga. Lääne-Virumaa suurim looduslik väärtus on Lahemaa Rahvuspark, olles Eesti vanim ja Euroopa vaieldamatult üks olulisemaid maastikukaitsealasid, mis on loodud Põhja-Eestile iseloomuliku looduse ja kultuuripärandi säilitamiseks, tutvustamiseks ja arendamiseks. Ranna-alade kultuuripärandit kannavad mitmed kalurikülad. Lääne-Viru maakonna rahvastikust moodustavad Statistikaameti 1.01.2023 andmetel 85% eestlased.

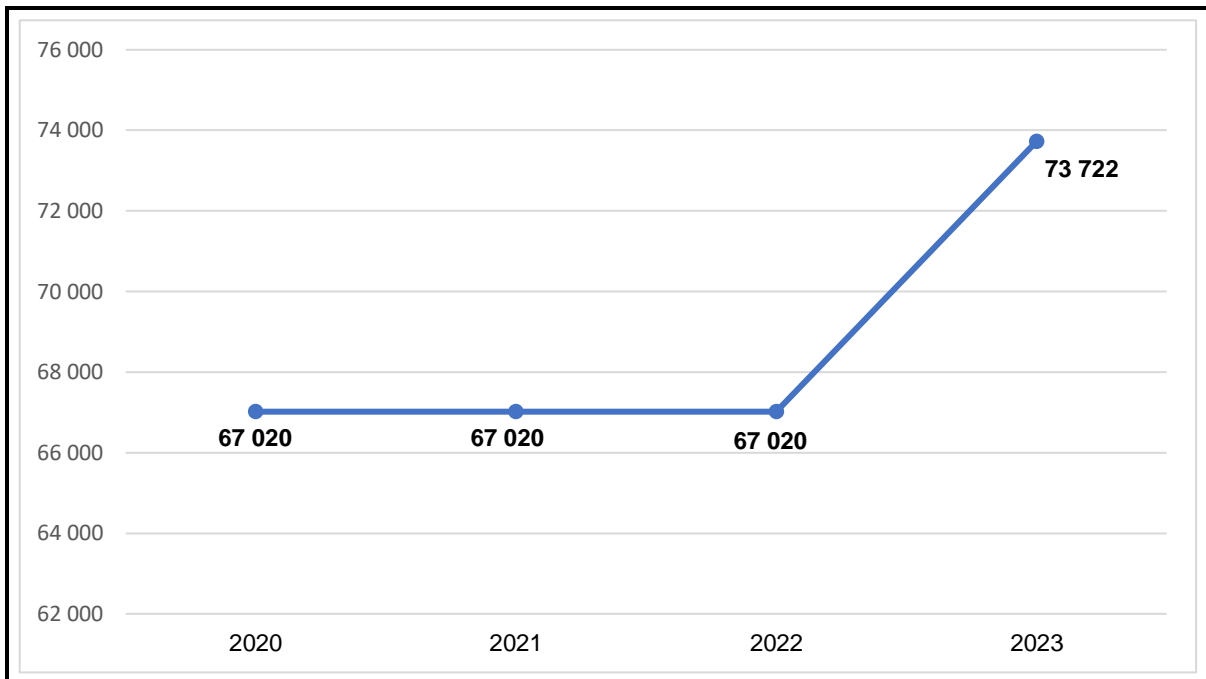
Kultuuripärandi elushoidmist toetavad Virumaal nii üle-virumaalised kui ka maakondlikud ühisüritused ja festivalid.

1. Toetusmeetme eelarve suurus

Toetusmeetme riigieelarveliste vahendite suurus oli perioodil 2020-2023 kokku 274 782 eurot:

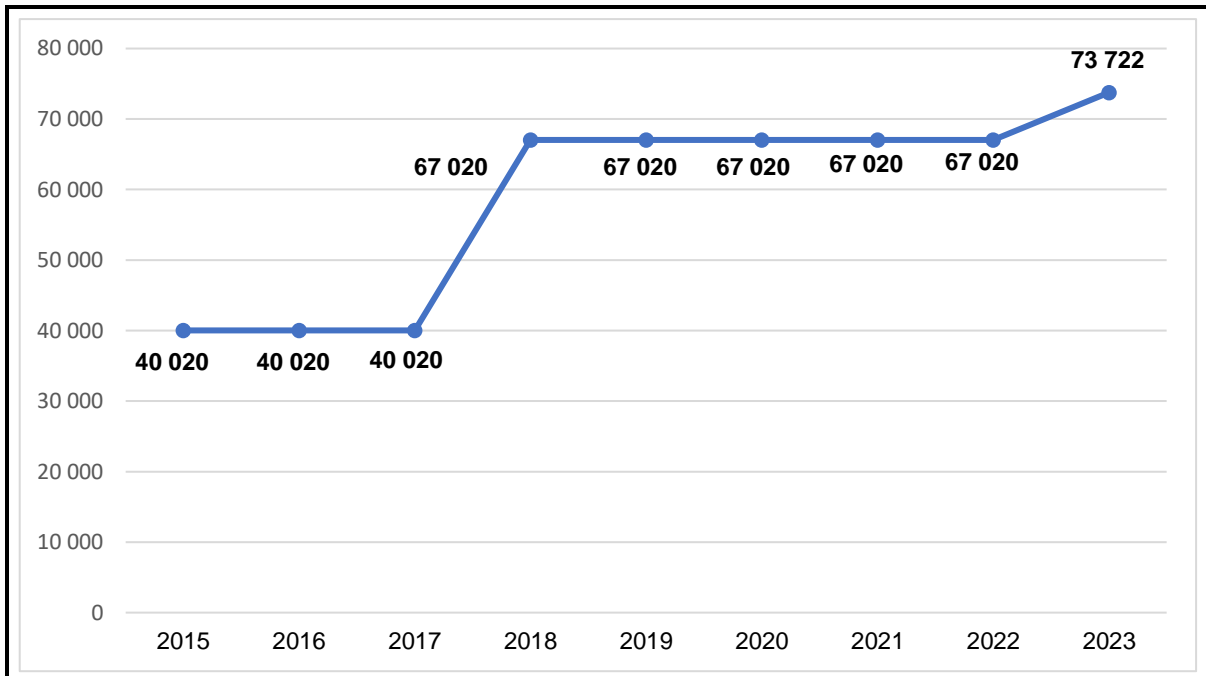
- 2020. aastal riigilt eraldati 67 020 eurot, tagasimaksetest laekus 800 eurot. Kokku jagamiseks 67 820 eurot.
- 2021. aastal riigilt eraldati 67 020 eurot, 2020. aasta tagasimaksetest jääk 3378 eurot. Kokku jagamiseks 70 398 eurot.
- 2022. aastal riigilt eraldati 67 020 eurot, 2021. aasta tagasimaksetest jääk 2896 eurot. Kokku jagamiseks 69 916 eurot.
- 2023. aastal riigilt eraldati 73 722 eurot, 2022. aasta jääk 8507 eurot. Kokku jagamiseks 82 229 eurot.

Jäägid olid tekkinud mitterealiseerunud projektide ja/või toetuse osalisel kasutamisel tagasimaksete arvelt. Toetussummade kasutamata jääk kanti toetuse saajate poolt tagasi ja lisati taotlusvooru järgmise aasta eelarvele.

Joonis 1 Eelarve suurus perioodil 2020–2023

2023. aastal suurenes eelarve 6702 euro ehk 10% võrra.

Joonis 2 Eelarve võrdlus perioodid 2015–2019 ja 2020–2023

Eelmisel perioodil suurenes eelarve 2018. aastal 27 000 euro ehk ligi 67% võrra.

2. Komisjoni koosseis ja koosolekud

Komisjoni koosseis on kinnitatud Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktori käskkirjaga. Komisjoni kuuluvad kogukonna esindajad ja valdkonna sõltumatud eksperdid. Komisjoni ülesanneteks on toetuse saamiseks esitatud taotluste hindamine toetusmeetme määruse sätestatud hindamiskriteeriumite alusel ning Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktorile toetuse jaotamiseks ettepanekute tegemine. Komisjon juhindub oma töös määrusest „Virumaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ ning Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktori käskkirjaga kinnitatud riigisisese toetuse eraldamise komisjoni töökorrast. Komisjoni liige lähtub oma töös komisjoni liikme heast tavast ja korruptsioonivastasest seadusest.

Vaadeldaval perioodil kuulusid komisjoni järgmised liikmed: Annika Aasa, Maris Kriisa, Erika Kõllo, Pilvi Lepiksoo, Laila Meister, Ave Paulus, Eino Pedanik (komisjoni esimees), Merle Pikhoff, Aivar Surva, Mare Taar, Riia Tallerman, Uno Trumm, Anne Uttendorf ja Ellen Värv. Perioodi jooksul osa komisjoni liikmeid vahetus.

Komisjoni koosolekud toimusid järgmiselt:

- 2020. aastal Tapa Kultuurikojas ja lisataotlusvooru koosolek virtuaalselt
- 2021. aastal kohtuti virtuaalselt kaks korda
- 2022. aastal kohtuti virtuaalselt kaks korda, sh lisataotlusvooru koosolek
- 2023. aastal Lüganuse Rahvamajas ja lisataotlusvooru koosolek virtuaalselt

Perioodil 2020 kuni 2023 toimus kokku 8 koosolekut. 2021. ja 2022. aastal toimusid koosolekud virtuaalselt COVID-19 tingitud piirangute tõttu.

3. Taotlusvoorud

Perioodil 2020-2023 toimus kokku seitse taotlusvooru.

2020. aastal oli 2 taotlusvooru

2021. aastal oli 1 taotlusvoor

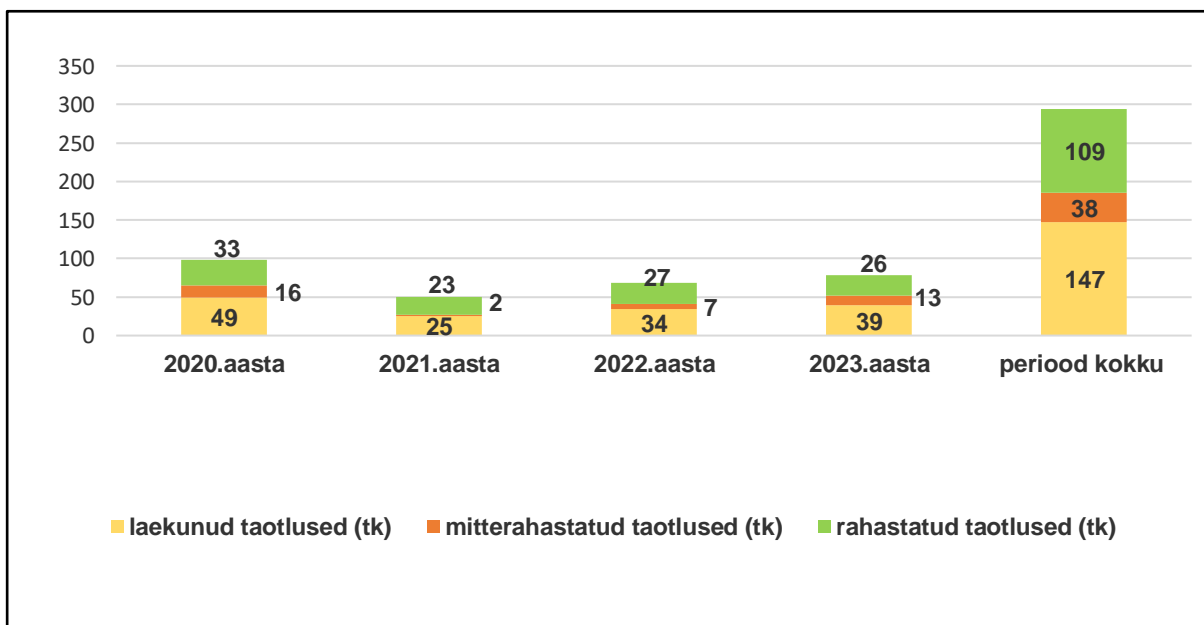
2022. aastal oli 2 taotlusvooru

2023. aastal oli 2 taotlusvooru

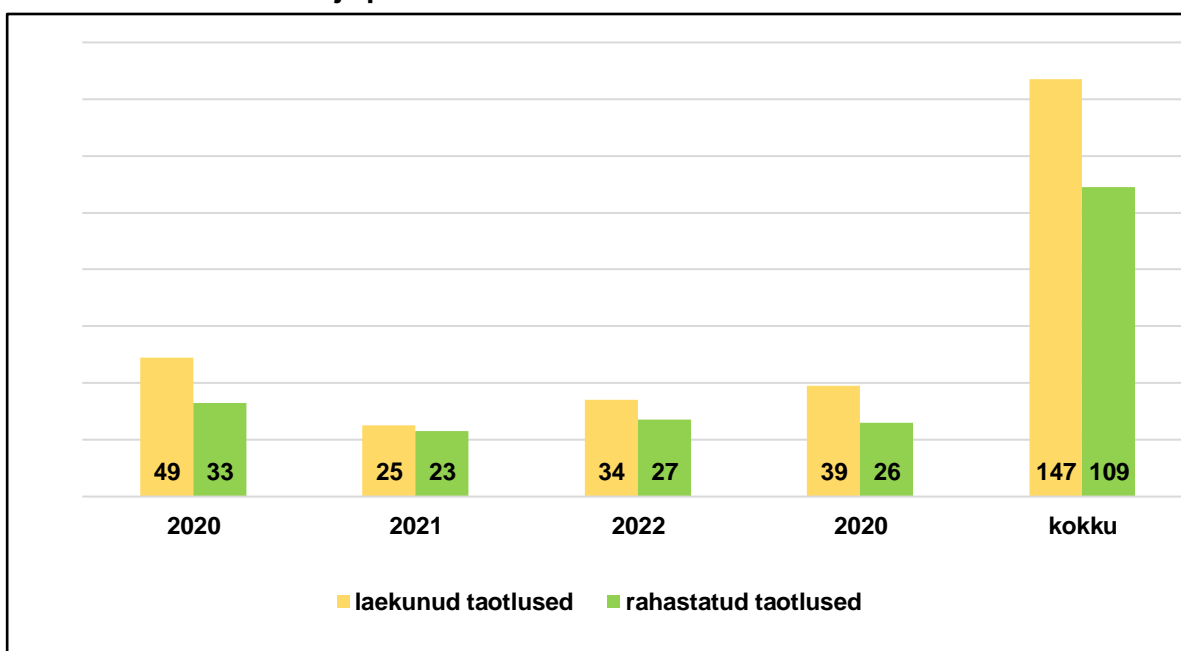
Lisataotlusvoorud olid 2020., 2022. ja 2023. aastal, sest põhitaotlusvooru laekus projekte, mis ei vastanud toetusmeetme eesmärkidele või esinesid neis muud puudused. 2023. aastal oli lisataotlusvooru läbiviimise põhjuseks 2022. aastal suurema jäägi summa tekkimine, mis oli tingitud kahe projekti mitteteostumise ja toetuste osalise kasutamise tagasimaksetega.

Tabel 1 Laekunud taotlused ja taotletud toetuste summa, rahastatud taotlused ja eraldatud toetuse summa ning rahastatud taotluste ning toetussumma osakaal esitatud taotluste suhtes aastate lõikes ja perioodil kokku

aasta	Laekunud taotlused	Taotletud summa (eur)	Rahastatud taotlused	Eraldatud summa (eur)	Rahastatud taotluste osakaal (%)	Eraldatud summa osakaal (%)
2020	49	138 776,66	33	67 820	67,34	48,87
2021	25	105 527,18	23	70 398	92	66,71
2022	34	98 346,63	27	69 916	79,4	71,09
2023	39	137 793,06	26	82 229	66,67	59,67
Kokku/ keskmine	147	480 443,53	109	290 363	74,15	60,44

Joonis 3 Laekunud taotlused, mitterahastatud taotlused ja rahastatud taotlused arvuliselt aastate lõikes ja perioodil kokku

Joonis 4 Laekunud taotlused ja rahastatud taotlused aastate lõikes ja perioodil kokku

2020. aastal toimus kaks taotlusvooru. Põhitaotlusvooru laekus 19 taotlust ja lisataotlusvooru 30 taotlust, kokku laekus aasta jooksul 49 taotlust. Toetust ei eraldatud 16 taotlejale. Mittetoetatud taotluste osakaal oli 32,66%. Rahastati 33 taotlust, neist põhitaotlusvoorust 18 taotlust ja lisataotlusvoorust 15 taotlust. Rahastatud taotluste osakaal on 67,34%.

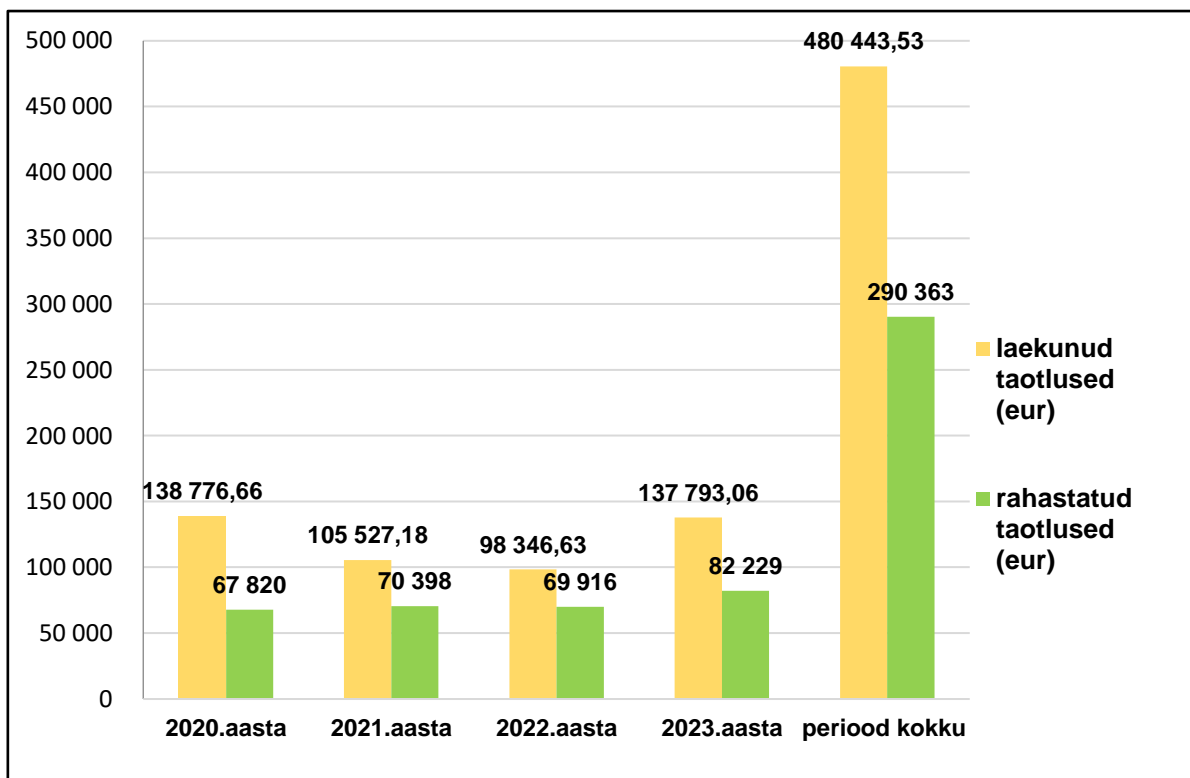
2021. aastal toimus üks taotlusvoor, laekus 25 taotlust. Toetust ei eraldatud kahele taotlejale. Mittetoetatud taotluste osakaal oli 8%. Rahastati 23 taotlust, mis moodus 92% laekunud taotlustest.

2022. aastal toimus kaks taotlusvooru. Põhitaotlusvooru laekus 27 taotlust ja lisavooru 7 taotlust, kokku laekus aasta jooksul 34 taotlust. Toetust ei eraldatud seitsmele taotlejale. Mittetoetatud taotluste osakaal oli 20,6%. Rahastati 27 taotlust, neist põhitaotlusvoorust 24 taotlust ja lisataotlusvoorust kolm taotlust. Rahastatud taotluste osakaal on 79,4%.

2023. aastal toimus kaks taotlusvooru. Põhitaotlusvooru laekus 26 taotlust ja lisataotlusvooru 13 taotlust, kokku laekus aasta jooksul 39 taotlust. Toetust ei eraldatud 13 taotlejale. Mittetoetatud taotluste osakaal oli 33,33%. Rahastati 26 taotlust, neist põhitaotlusvoorust 15 taotlust ja lisataotlusvoorust 11 taotlust. Rahastatud taotluste osakaal on 66,67%.

Nelja aasta jooksul laekus kokku 147 taotlust, millest rahastati 109 taotlust, mis moodustas 74,15% laekunud taotluste hulgast.

Nelja aasta jooksul ei eraldatud toetust 38 taotlejale. Mittetoetatud taotluste osakaal moodustas 25,85% laekunud taotluste hulgast.

Joonis 5 Taotletud toetussummad ja rahastatud toetuste summad aastate lõikes ja perioodil kokku (eurodes)

2020. aastal taotleti toetust kokku 138 776,66 eurot. Toetust eraldati 33 taotlejale kokku 67 820 eurot. Toetuse osakaal kogu taotletud toetussummast on 48,87%.

2021. aastal taotleti toetust kokku 105 527,18 eurot. Toetust eraldati 23 taotlejale kokku 70 398 eurot. Toetuse osakaal kogu taotletud toetussummast on 71,09%.

2022. aastal taotleti toetust kokku 98 346,63 eurot. Toetust eraldati 27 taotlejale kokku 69 916 eurot. Toetuse osakaal kogu taotletud toetussummast on 70,1%.

2023. aastal taotleti toetust kokku 137 793,06 eurot. Toetust eraldati 26 taotlejale kokku 82 229 eurot. Toetuse osakaal kogu taotletud toetussummast on 59,67%.

Perioodil 2020–2023 taotleti toetust 480 443,53 eurot. Toetust eraldati 109 taotlejale kokku 290 363 eurot, mis moodustab 60,44% taotletud toetuste summast.

Eelmisel perioodil 2015-2019 toetati viie aasta jooksul kokku 131 taotlejat summas 255 925 eurot. Kokku esitati 170 taotlust kogusummas 442 233 eurot. Viieaastase perioodi jooksul rahastati ligi 77% laekunud taotlustest, neile eraldati ligi 58% kogu viie aasta jooksul taotletud toetussummast.

4. Toetuse saajad

Vaadeldaval perioodil oli erineva omandivormiga toetuse saajaid 40. Alljärgnevas tabelis on välja toodud organisatsioonid, kelle toetussumma perioodil oli üle 3000 euro.

4.1. Suurimad toetuse saajad organisatsioonide lõikes

Tabel 2 Perioodil 2020-2023 suurimad toetuse saajad

Jrk nr	Toetuse saaja	Eraldatud toetuste summa (eurodes)	Rahastatud projektide arv kokku	Teostunud projektide arv kokku
1	Mittetulundusühing Viru Instituut (arendustegevus)	43 555	4	4
	Mittetulundusühing Viru Instituut (projektitoetused)	50 911	16	16
2	Mittetulundusühing Eesti Rahvatantsukeskus	33 891	3	3
3	Sihtasutus Virumaa Muuseumid	17 710	10	10
4	Mittetulundusühing Eesti Viikingid	15 450	3	2
5	Eesti Kirjandusmuuseum	11 783	4	4
6	Mittetulundusühing Tarvanpää Selts	10 930	4	4
7	Mittetulundusühing Virumaa Muusikud	9638	3	3
8	Virumaa Noorteorkestri Selts	9312	4	4
9	MTÜ Virumaa Pärimuse Sõbrad	8927	4	4
10	Viru-Nigula valla lasteaed Kelluke	6984	2	2
11	Mittetulundusühing Purtse Jõe Arenduskeskus	6808	4	4
12	Eesti Folkloorinõukogu	5400	2	2
13	MTÜ Avinurme Ajavakk	5378	2	2
14	Sillamäe Linnavalitsus	4515	3	3
15	Mittetulundusühing Alutaguse Rahvamuusikud	3760	1	1
16	Jõhvi Keskraamatukogu	3639	2	2
17	Mittetulundusühing Juhan Kunderi Selts	3575	2	2
18	Mittetulundusühing Eesti Pärimusmuusika Keskus	3500	1	1
19	Loominguline Selts Athena maja	3480	2	2
20	Virumaa Kunsti ja Käsitöö Selts	3330	1	1
21	Kohtla - Järve Lasteaed Pääsuke	3108	1	1

Suurim toetuste saaja oli Mittetulundusühing Viru Instituut, kellele nelja aasta jooksul eraldati kokku 94 466 eurot, millest arendustegevuseks eraldati 43 555 eurot ja instituudi 16 projekti on kokku toetatud 50 911 euroga.

Mittetulundusühing Viru Instituut on asutatud 2008. aastal. Instituudi tegevuse peaesmärk on väärtustada Virumaa kultuuri ühiskondlikku tähtsust ja teadvustada, et kultuuripärandi hoidmine on ühiskonna arengu eeltingimus, mis mõjutab elanike elukvaliteeti, kultuurilist identiteeti ja majanduslikku arengut Virumaal.

Mittetulundusühing Viru Instituudile eraldatud toetus on 32,5% kogu toetusmeeme nelja aasta jooksul kõigile toetuse saajatele eraldatud toetussummast. Sellest arendustegevuse toetus moodustab 15% kõigi toetuse saanute eelarvest ja Viru Instituudi projektide toetus kokku moodustab 17,5% toetatud projektide kogueelarvest.

Mittetulundusühing Eesti Rahvatantsukeskus on saanud vaadeldaval perioodil kolme projekti toetuseks 11,7% kogu toetatud projektide eelarvest. Toetust saanud projektid on „Meeste tantsupidu 4 ettevalmistustööd - videoekraanide lahendused ja tehniline teostus“, „Maie Orava tantsude antoloogia 1. osa koostamine“ ja „Maie Orava tantsude antoloogia 2. osa koostamine“.

Sihtasutus Virumaa Muuseumid on peamiselt trükiste koostamiseks ja näituste väljatoomiseks saanud kümnele projektile toetuseks 6% kogu toetatud projektide eelarvest.

Perioodi jooksul ühele projektile eraldatud väiksema toetuse saaja olid Mittetulundusühing Viru Instituut (200 eurot O. W. Masingu sünniaastapäeva tähistamiseks) ja Rakvere Vabakooli Selts (256 eurot rahvapillide soetamiseks).

Võrreldes eelmise perioodiga olid rahastatud projektidele eraldatud toetuste summad suurenenud, kuid oli vähenenud toetatud projektide hulk. Eelmine periood oli 5 aastat, praegune periood 4 aastat.

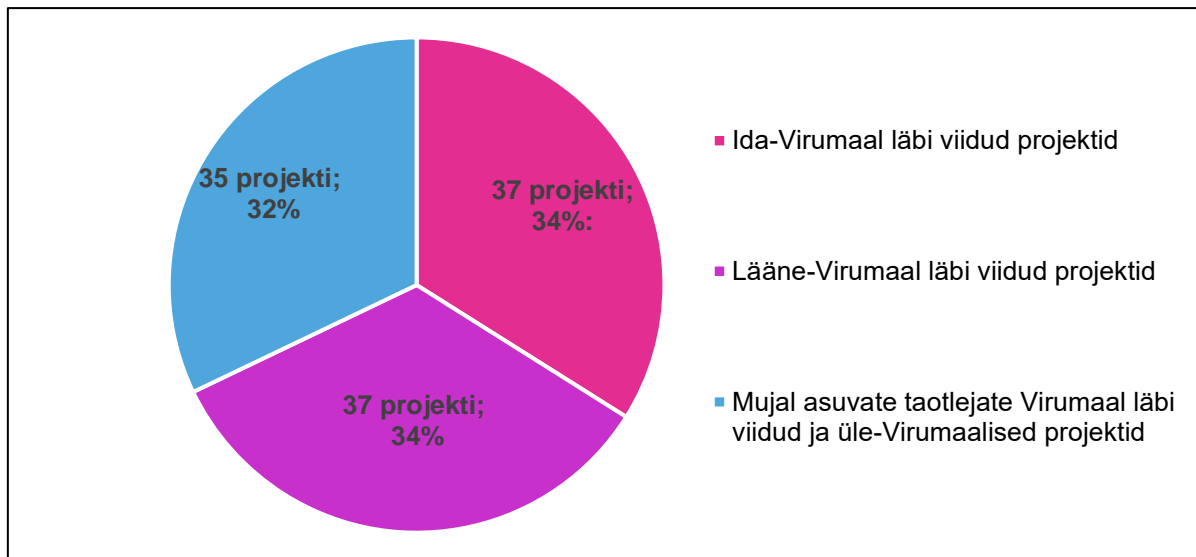
2020. ja 2023. aastal teostusid kõik projektid. 2021. aastal jäi COVID-19 mõju tõttu läbi viimata üks rahastatud projekt - Alutaguse Vallavalitsuse projekt „Ida-Virumaa folklooripidu Kirde killad 2021“.

2022. aastal ei teostunud kaks projekti, sest projektide meeskonnad ja projektide läbiviimise võimalused muutusid ning toetuse saaja otsustas toetusest loobuda.

Aastatel 2020-2023 mitteteostunud projektidele eraldatud toetuse summa suurus moodustab 2,75% rahastuse saanud projektidest.

4.2. Toetuse saajate territoriaalne asukoht

Järgnevalt on toetuse saajaid liigitatud selle alusel, kus toetatud projektide toetuse saajad asuvad, sh kus projektid läbi viiakse.

Joonis 6 Toetuse saajate poolt projektide läbiviimise asukohtade territoriaalne jaotus

Territoriaalse asukoha alusel oli perioodil 2020-2023 rahastatud projekte Ida- ja Lääne-Virumaal võrdselt - mõlemas maakonnas toetati 37 projekti, mis moodustab 34% rahastatud taotlustest. Üle-virumaaliselt viidi läbi 35 projekti. Nende osakaal moodustab 32% kogu rahastuse saanud taotluste hulgast.

2020. aastal toetati Ida-Virumaal läbi viidud üheksat projekti kokku 16 610 euroga, Lääne-Virumaal läbi viidud 14 projekti kokku 24 165 euroga ning üle-virumaalisi projekte 10, kokku 27 045 eurot.

2021. aastal toetati Ida-Virumaal läbi viidud kuut projekti kokku 11 374 euroga, Lääne-Virumaal läbi viidud seitset projekti kokku 27 154 euroga ning üle-virumaalisi kümnet projekti kokku 31 870 euroga.

2022. aastal toetati Ida-Virumaal läbi viidud 12 projekti kokku 22 134 euroga, Lääne-Virumaal läbi viidud üheksat projekti kokku 26 878 euroga ning üle-virumaalisi kuut projekti kokku 20 904 euroga.

2023. aastal toetati Ida-Virumaal läbi viidud kümnet projekti kokku 21 075 euroga, Lääne-Virumaal läbi viidud seitset projekti kokku 18 970 euroga ning üle-virumaalisi üheksat projekti kokku 42 184 euroga.

Perioodil 2020–2023 toetati Ida-Virumaal läbi viidud 37 projekti, mis moodustas 34% kõigist toetatud projektidest. Neid projekte toetati kokku 71 193 euroga.

Perioodil 2020–2023 toetati Lääne-Virumaal läbi viidud 37 projekti, mis moodustas 34,5% kõigist toetatud projektidest. Neid projekte toetati kokku 97 167 euroga.

Kuigi läbi viidud projektide arv oli Ida- ja Lääne-Virumaal sama, siis Lääne-Virumaa 37 projektile eraldati kokku ca 27% enam toetust kui Ida-Virumaa 37 projektile.

Perioodil 2020–2023 toetati üle Virumaa läbi viidud 35 projekti, mis moodustas 32% kõigist toetatud projektidest. Neid projekte toetati kokku 122 003 euroga.

Mittetulundusühingu Viru Instituudi arendustegevus on üle-virumaaline tegevus.

Eelmise perioodi kokkuvõttes oli territoriaalse asukoha järgi taotlejaid Ida-Virumaalt 45%, Lääne-Virumaalt 44% ning mujalt 11%. Seega on Ida-Virumaalt ja Lääne-Virumaalt taotlejate arvuline osakaal jäänud samaks ehk taotlusi on peaaegu võrdset.

Muudest piirkondadest taotlejad olid territoriaalselt Jõgeva maakonnas asuvad Avinurme Kultuuri ja Hariduse Selts Nurmetuled ja MTÜ Avinurme Ajavakk, kes viisid läbi Virumaa kultuuriruumiga seonduvaid tegevusi Avinurmes. Avinurme kuulus enne 2017. aasta haldusreformi kuulus Ida-Virumaa koosseisu, kuid nüüd on liidetud Jõgeva maakonnaga.

Eesti Kirjandusmuuseum on perioodi vältel läbi viinud neli üle-virumaalist projekti „Virumaalt kogutud muinasjuttude kättesaadavaks tegemine kogukonnaportaalis „Virumaa veebivärv“, „Rahvaluule kogumine Virumaal 1930.-1940. aastatel sündinutelt ja kogutu vahendamine avalikkusele“ ja „Virumaa koolipärimus“.

MTÜ Eesti Pärimusmuusikakeskus korraldas koolikontserte nii Ida- kui ka Lääne-Virumaal.

Eesti Folkloorinõukogu viis Virumaal läbi projekti „Festival "Hakkame santimal" 2021“ ja korraldas Virumaa esinduse esinemised 2023. aastal toimunud sündmusel Baltica projektiga „Rahvusvaheline pärimuspidu Baltica 2023 - Virumaa kultuuriruumi esindus“.

MTÜ Eesti Viikingid, kes viis jätkuprojektidena läbi projekti "Põhjaranniku puupaadikataloog", mis sisaldas materjalide kogumist ja trükise käsikirja koostamist.

2020. aastal viis toetuse saanud taotleja MrBee OÜ läbi Kalevipojaga seotud paikade kohta info kogumise kogu Virumaal ja koostas selle kohta elektroonilise infobaasiga kaardi.

Eelmisel perioodil oli Ida-Virumaalt 45%, Lääne-Virumaalt 44% ja mujalt 11% taotlejatest, kes said oma projektide läbiviimiseks toetuse. Mujalt taotlejatest toetati eelmisel perioodil näiteks samuti MTÜ Eesti Pärimusmuusikakeskust, kes viis läbi koolikontserte ja Eesti Kirjandusmuuseum, kes koostas trükiseid ja kogus materjale. Võrreldes käesolevat perioodi eelmise perioodiga on osakaalud sarnased.

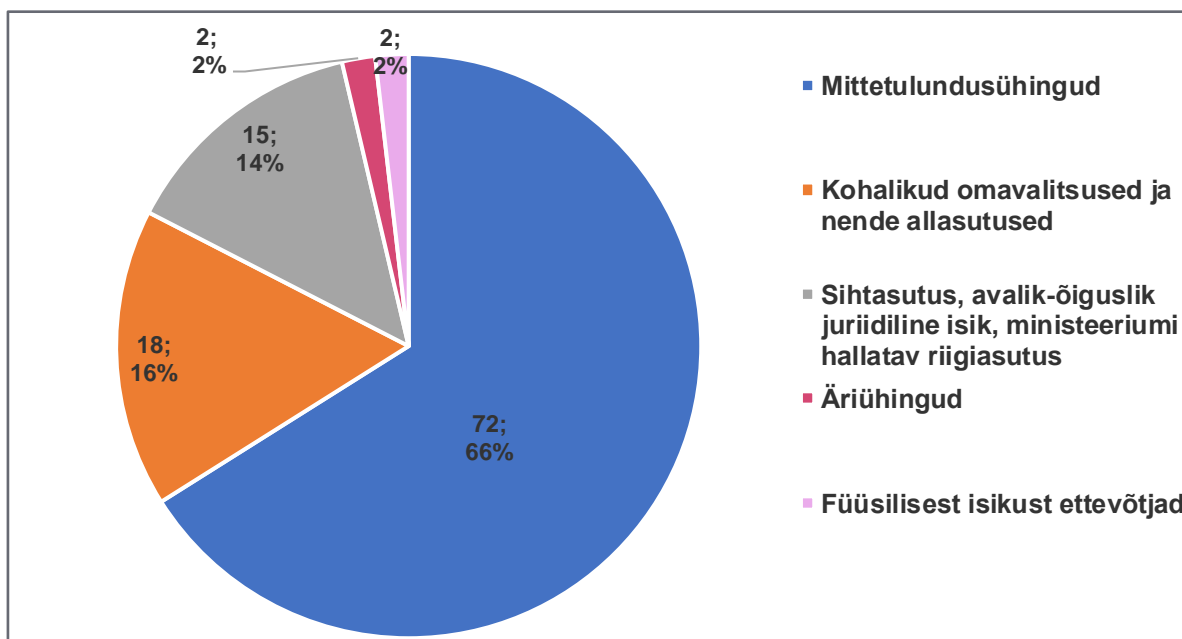
4.3.Toetuse saajad taotleva organisatsiooni õigusliku vormi alusel

Toetuse saajate sihtgrupid:

- kohalikud omavalitsused ja nende allasutused;
- Eestis registreeritud äri- ja mittetulundusühingud;
- äriregistrisse kantud füüsilisest isikust ettevõtjad.

Tabel 3 Kogu perioodil toetuse saanud organisatsioonide jagunemine õigusliku vormi alusel ja nende organisatsioonide toetatud taotlused (arv)

organisatsiooni õiguslik vorm	2020	2021	2022	2023	KOKKU
mittetulundusühingud	19	16	16	21	72
kohalikud omavalitsused ja nende allasutused, riigikoolid	8	4	5	1	18
sihtasutused, avalik-õiguslikud juriidilised isikud, ministeeriumi hallatavad riigiasutused	4	3	5	3	15
äriühingud	1	0	1	0	2
füüsilisest isikust ettevõtjad	1	0	0	1	2

Joonis 7 Toetuse saanud organisatsioonid õigusliku vormi alusel

Perioodi jooksul toetati kõige enam mittetulundusühingute taotlusi. Toetuse sai 72 mittetulundusühingu projekti, mis moodustas 66% kõigist perioodil toetatud projektidest.

Perioodi jooksul toetati 18 kohaliku omavalitsuse ja tema allasutuse projekti, mis moodustas 16% kõigist perioodil toetatud projektidest.

Perioodi jooksul toetati 15 sihtasutuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku, ministeeriumi hallatava riigiasutuse projekti, mis moodustas 14% kõigist perioodil toetatud projektidest.

Perioodi jooksul toetati kahe äriühingu ja kahe füüsilisest isikust ettevõtja projekti, mis kumbki moodustas 2% kõigist perioodil toetatud projektidest.

Eelmisel perioodil toetati kogu perioodi jooksul 48% mittetulundusühingute ja sihtasutuste poolt esitatud taotlusi, 44% kohalike omavalitsuste ja nende hallatavate asutuste esitatud taotlusi ning 4% füüsilisest isikust ettevõtjate ja 4% üleriigiliste organisatsioonide taotlusi.

Eelnevast võib järeldada, et kodanikuühiskond oli jätkuvalt aktiivne, kuna mittetulundusühingud said kõige enam toetusi. Samuti eraldati toetusi kohalikele omavalitsustele ja nende allasutustele ning üleriigilistele organisatsioonidele, kes tegelevad piirkonna pärimuskultuuri valdkonnaga. Toetusi eraldati ka äriühingutele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele.

5. Toetusmeetme valdkonnad

Virumaa pärimuskultuuri toetusmeetme valdkonnad on:

- pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine;
- pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine;
- pärimusel põhinevad kunstid;
- arendustegevus.

Rahastusotsuse ettepaneku tegemisel otsustavad hindamiskomisjoni liikmed, millise valdkonnaga toetatav taotlus enam seondub, vaatamata sellele, et paljud projektid hõlmavad oma sisu poolest mitut valdkonda.

Näiteks võib Mittetulundusühingu Viru Instituut Virumaa pärimuslugude videosse võtmine olla samal ajal kolme esimest valdkonda puudutav projekt, kuid komisjoni ühise otsuse alusel on see liigitatud pärimuskultuuri kogumise, uurimise ja jäädvustamise valdkonda kuuluvaks projektiks.

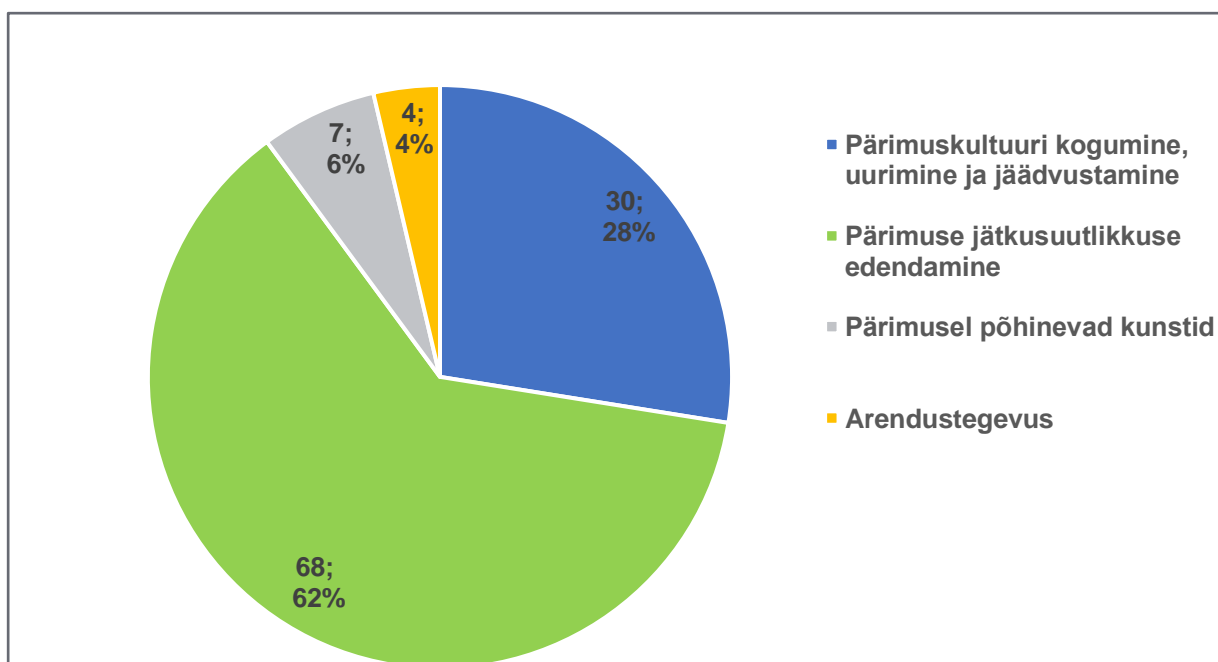
Näiteks Virumaa kodu-uurijate ja muuseumide koostöö „Virumaa kodu-uurijate ja muuseumide koostöö“, mis on toimunud mitu aastat järjest jätkuprojektina, oli liigitatud pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonda kuuluvaks.

Näiteks (FIE) Sten Aameri projekt „Oskar Surva poolt lauldud kahe loo taaselustamine ning populariseerimine sotsiaalmeedias“ oli peasuunalt pärimusel põhinevate kunstide valdkonna projekt, kuid sisaldab ka kahe esimese valdkonna osi.

Valdkondlikus jaotuses on igale projektile siiski määratletud vaid üks valdkond.

Tabel 4 Toetusmeetme valdkondadesse esitatud taotlused aastatel 2020–2023 (arv)

valdkond	2020	2021	2022	2023	periood kokku
pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine	7	6	10	7	30
pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine	25	16	11	16	68
pärimusel põhinevad kunstid	0	0	5	2	7
arendustegevus	1	1	1	1	4
KOKKU	33	23	27	26	109

Joonis 8 Perioodil 2020–2023 rahastatud projektide arv ja osakaal valdkondade alusel

Nii arvuliselt kui ka osakaalult toetati perioodil 2020-2023 enim pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna projekte. Toetati kokku 68 projekti, mis moodustab 62% kogu perioodi jooksul toetatud projektidest.

Pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine (siia hulka on arvatud ka 2020. aastal komisjoni protokollil kohaselt valdkonda Teadus liigitatud kaks projekti) valdkonnas toetati kokku 30 projekti, mis moodustab 28% kogu perioodi jooksul toetatud projektidest.

Pärimusel põhinevad kunstide valdkonna projekte rahastati neist kolmest valdkonnast kõige vähem. Toetati kokku seitset projekti, mis moodustab 6% kogu perioodi jooksul toetatud projektidest.

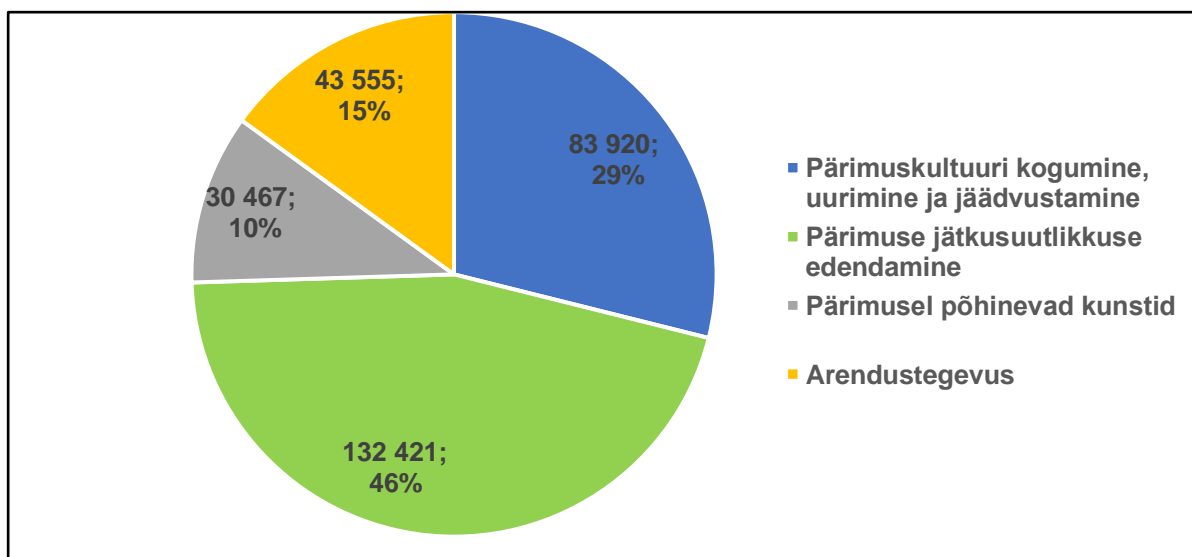
Arendustegevuse valdkonnas toetati igal aastal Mittetulundusühing Viru Instituudi poolt esitatud taotlust. Komisjon on pidanud oluliseks piirkondliku kahte maakonda ühendava katusorganisatsiooni toetamist. Kokku on perioodi 2020-2023 jooksul toetatud nelja taotlust. Arendustegevuse osakaal on 4% kogu perioodi jooksul toetatud projektidest.

Võrdluses eelmise perioodiga oli valdkondade toetamise järjestus sama: enim toetust said eelmisel perioodil samuti pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna projektid (moodustasid 68% toetatud taotlustest), seejärel pärimuskultuuri kogumise, uurimise ja jäädvustamise valdkonna projektid (moodustasid 27% toetatud taotlustest) ja pärimusel põhinevate kunstide valdkonna projektid (moodustasid 4% toetatud taotlustest) ning arendustegevuse valdkonna toetus moodustas eelmisel perioodil 1% toetatud projektidest.

Kahe perioodi osakaale võrreldes oli pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonnas rahastatud projektide osakaal langenud 6% võrra, pärimuskultuuri kogumise, uurimise ja jäädvustamise valdkonna rahastatud projektide osakaalus oli suurenemine 1% osas, pärimusel põhinevate kunstide rahastatud projektide osakaal oli käesoleval perioodil tõusnud 2% võrra ja arendustegevuse valdkonna projektide osakaal oli võrreldes eelmise perioodiga tõusnud 3% võrra.

Tabel 5 Perioodil 2020-2023 rahastatud taotluste summad aastate ja valdkondade lõikes

valdkond	2020	2021	2022	2023	kokku
pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine	22 656	19 252	28 498	13 514	83 920
pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine	38 814	44 496	16 548	32 563	132 421
pärimusel põhinevad kunstid	0	0	17 922	12 545	30 467
arendustegevus	6350	6650	6948	23 607	43 555
KOKKU	67 820	70 398	69 916	82 229	290 363

Joonis 9 Perioodil 2020-2023 rahastatud taotluste summad valdkondade lõikes

Summaliselt toetati kõige rohkem pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna projekte, neid oli 68 projekti, mis ka toetatud projektide arvult moodustas kõige enam toetatud valdkonna. Toetussumma kogu perioodi jooksul kokku oli sellele valdkonnale 132 421 eurot, mis moodustab 46% kogu perioodi vältel eraldatud toetussummast.

Pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamise valdkonnas toetati kokku 30 projekti kokku 83 920 euroga, mis moodustab 29% kogu perioodi vältel eraldatud toetussummast.

Pärimusel põhinevate kunstide valdkonnas oli seitse toetatud projekti, selle valdkonna projekte toetati kogu perioodil kokku kõige väiksemas mahus. Toetus kokku oli 30 467 eurot, mis moodustab 10% kogu perioodi vältel eraldatud toetussummast.

Arendustegevuse valdkonda esitatud taotlusi toetati neljal korral kogu perioodi jooksul 43 555 euroga, mis moodustab 15% kogu perioodi vältel eraldatud toetussummast. Toetamise maht kasvas oluliselt 2023. aastal, kui suurenes Viru Instituudi arendustegevuse toetus.

5.1. Pärimuse kogumine, uurimine ja jäädvustamine

Valdkonna „Pärimuskultuuri kogumine, uurimine ja jäädvustamine“ eesmärk on tagada uuringute kaudu uute teadmiste saamine Virumaa pärimuskultuuri ja murdekeele kohta ning selle teabe avalikustamine.

Näiteid toetatud projektidest:

- Mittetulundusühing Eesti Viikingid „Põhjaranniku puupaatide kataloogi koostamine“;
- Sihtasutus Virumaa Muuseumid „Odette Kirsi käsikirja „Rakvere elanikud kreislinna aastail 1783–1917“ keeleteoimetamine ja küljendamine“;
- Sihtasutus Virumaa Muuseumid „Välinäitus tööpealkirjaga “Fotorändur Carl Sarapi Rakvere”“;
- Sihtasutus Virumaa Muuseumid „Valentine von Krause mälestuste seeria "Väike linn maailma serval" tõlketeksti toimetamine ja ajalooliste sündmuste tausta avavad kommentaarid“;
- Sihtasutus Virumaa Muuseumid „Virumaa arheoloogiapärandi digiteerimine“;
- Eesti Kirjandusmuuseum „Virumaalt kogutud muinasjuttude kättesaadavaks tegemine kogukonnaportaalis „Virumaa veebivärv““;

- Eesti Kirjandusmuuseum „Virumaa koolipärimus“;
- Eesti Kirjandusmuuseum „Mary Kaasiku ja Gustav Kallasto rahvaluulepärand“;
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Mall Hiiemäe pärimuslood linti“;
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Virumaa liisusalimid (jätkuprojekt)“;
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Kogume ja uurime kirderannikumurde keelt. Vaivara. jätkuprojekt“
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Lüganuse murdekeele sõnastiku koostamine“ (jätkuprojekt);
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Kogume ja uurime ka Jõhvi murrakut“;
- Jõhvi Keskraamatukogu „Vanake Jõhvi“;
- Mittetulundusühing Purtse Jõe Arenduskeskus „Virumaa vanasõnade juturaamat“.

5.2. Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine

Valdkonna „Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine“ eesmärk on tagada Virumaa kultuuripärandi elujõulisus, järjepidevus ning kogukonna aktiivsus selle hoidmisel ja järeltulevatele põlvetele edasiandmisel.

Näiteid toetatud projektidest:

- Mittetulundusühing Alutaguse Rahvamuusikud „Karmoškade soetamine MTÜ-le Alutaguse Rahvamuusikud“;
- Virumaa Noorteorkestri Selts „Virumaa noorteorkestri pärimusmuusikute sügiskool“;
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Pärimuspäevad Virumaa lasteaedades (ettevalmistustegevused)“
- Mittetulundusühing Viru Instituut „O.W. Masing 260“ (laste joonistustega postkaartide komplekt);
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Virumaa kodu-uurijate ja muuseumide koostöö (jätkuprojekt)“;
- Mittetulundusühing Viru Instituut „Virumaa kultuuriloo õppevara täiendamine (jätkuprojekt)“;
- Avinurme Kultuuri ja Hariduse Selts Nurmetuled „Linataimest riideni, töö- ja õpitoad“;
- Mittetulundusühing Purtse Jõe Arenduskeskus „Lüganuse kirivöö õpituba“;
- Mittetulundusühing Eesti Pärimusmuusika Keskus „Pärimuslabor Ida-Virumaal ehk Virumaa pärimuslood ja -laulud igas koolis“;
- Eesti Folkloorinõukogu „Rahvusvaheline pärimuspidu Baltica 2023 - Virumaa kultuuriruumi esindus“;
- MTÜ Avinurme Ajavakk „Raamatu „Avinurme niidivaibad“ käsikirja koostamine“;
- Sihtasutus Iisaku Kihelkonna Muuseum „Kodalukk lahti ja otse aita“;
- Mittetulundusühing Tarvanpää Selts „Pärimuslike Rakvere kihelkonna rahvarõivaste väärtustamine koolinoorte seas“; (rahvarõivaste ostmine);
- Mittetulundusühing Tuletorn „Näitus „Räabise soolamine Rannapungerja külas“ Eesti vaimse kultuuripärandi nimistu sissekandest“;
- Loominguline Selts Athena Maja „Pärimust tutvustav programm 2020 - „Pärimus eneseteadvuse allikas““;
- MTÜ Virumaa Pärimuse Sõbrad „Ida-Virumaa III pärimustantsu festivali „Pärimuse pundar“ korraldamine“;
- MTÜ Virumaa Pärimuse Sõbrad „Lüganuse tantsuklubi“;
- Sillamäe Linnavalitsus „Üleriikliku konverentsi „Tundmatu Sillamäe lätted“ korraldamine“.

5.3. Pärimusel põhinev kunst

Valdkonna „Pärimusel põhinev kunst“ eesmärk on mitmekesistada pärimuspõhist loometegevust, kaasates aktiivselt nooremat põlvkonda.

Näiteid toetatud projektidest:

- Mittetulundusühing Juhan Kunderi Selts „JuKu muinasjutud“ I osa „Looma ja looduse lood“;
- Mittetulundusühing Puritse Jõe Arenduskeskus „Virumaa pärimusest juturaamat "Jöevanamehe jutud"“;
- Mittetulundusühing Eesti Rahvatantsukeskus „Maie Orava tantsude antoloogia 1. osa koostamine“;
- Kurestiku OÜ „Uus P(l)aat – Int & Müller“;
- Sten Aamer (FIE) „Oskar Surva poolt lauldud kahe loo taaselustamine ning populariseerimine sotsiaalmeedias“;
- Mittetulundusühing Juhan Kunderi Selts „Kunderiaasta 200“ (õudusjuttude raamat, joonistuse konkurss, lühinäidendi etendamine);
- Mittetulundusühing Roela Kodukant Ajalooline lavastus: "Pildid Roela ajasillal. Kui see laul meil korda läeb ....“.

5.4. Arendustegevuse valdkond

Valdkonna „Arendustegevus“ (alates 2019. aasta määrusega kinnitatud valdkond) eesmärk on toetada kogukonna poolt ellu kutsutud katusorganisatsiooni tegevust pärimuse hoidmiseks, tutvustamiseks ja arendamiseks.

Arendustegevuse toetust eraldati aastatel 2020-2023 Mittetulundusühingule Viru Instituut.

Tänu taotlusvooru eelarve suurenemisele on olnud võimalik tõsta Viru Instituudi arendustegevuse toetust. Suurenenud on instituudi finants- ja tegevusvõimekus ja koostööpartnerite arv. Laienenud on koostöövõrgustik, algatatud on erinevaid uuemaid tegevusi Virumaa pärimuse hoidmiseks ja tutvustamiseks. Ida-Virumaal on paranenud koostöö haridus- ja kultuuriasutustega. 2023. aastal osales Viru Instituut esmakordselt üleriigilisel üritusel Baltica 2023.

6. Perioodi 2020-2023 mõõdetavad tulemused

Toetusmeetme määruse kohasel on mõõdetavad tulemused järgmised:

- 1) esitatud ja rahastatud projektide arv;
- 2) pärimuskultuuril põhinevate sündmuste arv;
- 3) lastele ja noortele suunatud sündmuste arv;
- 4) ajaloo ja kultuuriloo koolituste ning uuringute arv;
- 5) pärimuskultuurialaste trükiste ja audiovisuaalsete digitaalväljaannete arv;
- 6) murdekeelt ja kultuuri käsitlevate õppematerjalide arv;
- 7) teaduslike uurimuste, artiklite ja väljaannete arv.

Toetusmeetme üheks mõõdetavaks tulemuseks on esitatud ja toetatud taotluste arv. Perioodil 2020-2023 oli esitatud kokku 147 taotlust ja toetati kokku 109 taotlust.

Sisult võib projektil samaaegselt olla mitu erinevat mõõdetavat tulemust.

Näiteks Mittetulundusühing Tuletorn projekt „Näitus „Rääbise soolamine Rannapungerja külas““, on Rannapungerja külas Rääbise soolamist tutvustava välinäituse koostamine ja eksponeerimine on samaaegselt pärimuskultuuril põhinev sündmus, kui ka lastele ja noortele suunatud sündmus, mis on ka kultuurilooline uuring – vaimse kultuuripärandi registri sissekanne.

Rakvere Vabakooli Selts projekt „Pillide ostmine Rakvere Waldorfkooli pärimusmuusika orkestrile pärimusmuusika tutvustamiseks Lääne-Virumaal“ oli samaaegselt lastele ja noortele suunatud projekt, anti edasi pärimuslikke oskusi, toimusid koolitused, kuidas pärimuspile mängid ja toimus mitmeid kontserte. Rakvere Waldorfkooli loodava pärimusmuusika orkestri kaudu tutvustakse noortele Virumaa pärimuskultuuri ning arendatakse noorte pillimänguoskust ja muusikaloomet.

Tabel 6 Perioodil 2020-2023 rahastatud taotluste toetamise läbi loodud mõõdetavad tulemused

Mõõdetav tulemus	projektide arv, mis sisaldab mõõdetavat tulemust
pärimuskultuuril põhinevate sündmuste arv	101
lastele ja noortele suunatud sündmuste arv	45
ajaloo ja kultuuriloo koolituste ning uuringute arv	41
teaduslike uurimuste, artiklite ja väljaannete arv	20
pärimuskultuurialaste trükiste ja audiovisuaalsete digitaalväljaannete arv	52
murdekeelt ja kultuuri käsitlevate õppematerjalide arv	5

Kõige enam oli vaadeldaval perioodil projekte, mis sisaldasid pärimuskultuuril põhineva sündmuse läbiviimist. Peaaegu pooled neist sündmustest olid suunatud lastele ja noortele.

Suur hulk projekte sisaldas pärimuskultuurialaste trükiste ja audiovisuaalsete digitaalväljaannete koostamist. Mitmete projektide osaks oli ajaloo ja kultuuriloo koolituste ning uuringute läbiviimine. Oli hulk teadusprojekte, millest kõik sisaldasid uurimust tutvustavat sündmust, mõned ka lühikoolitust.

Rahastati projekte, milles koos sündmuse läbiviimisega toimus murdekeelt ja kultuuri käsitlevate õppematerjalide väljaandmine ja tutvustamine.

Kokkuvõtteks

Toetusmeetme kaudu on loodud tingimused Virumaa vaimse kultuuripärandi tutvustamisele, väärtustamisele ja säilimisele

Perioodi 2020-2023 kokkuvõttesse on andnud omapoolse panuse komisjoni liikmed. Positiivsena töid komisjoni liikmed välja eelarveliste vahendite kasvu ning selle, et märksa rohkem olid projektidele hakanud toetust taotlema Virumaa väikesed kogukondlikud vabaühendused. Oli lisandunud uusi organisatsioone.

Soovitati tähelepanu pöörata sellele, et tekiks veelgi enam uusi organisatsioone, kes taotleavad toetust, samuti oodatakse uusi ideid. Leiti, et taotlejaid on vaja innustada ja juhendada. Edaspidi on vaja rohkem julgustada Ida-Virumaa eesti seltse uute projektiideede elluviimisel, sest nemad on kohaliku pärimuse kandjad ja uurijad.

Tunnustati, et Viru Instituudi areng on olnud stabiilne.

Täheldati, et rahvariiete soetamine lastele/noortele, mis oli väga populaarne tegevus eelmisel perioodil, on asendunud erinevate pillide soetamisega. Samuti oli käesoleval perioodil sageli küsitud toetust trükiste koostamiseks. Vähenenud oli uute ja eriilmeliste pärimuskultuurisündmuste läbiviimiseks taotluste esitamine, igal aastal oli mitmeid jätkuprojekte.

Virumaa pärimuskultuuri riigipoolse toetuse jätkamine on vajalik. Ka osaline rahaline toetus on kindlaks toeks sündmuste läbiviimisel, trükise koostamisel, uuringu tegemisel, koolituse korraldamiseks, rahvapillide soetamiseks jm. Kohaliku pärimuskultuuri toetamine aitab hoida piirkonna mälu ja traditsioone. Toetamise kaudu on võimalik riigil näidata oma huvi piirkondlike kultuuritraditsioonide hoidmisel ja seeläbi pärimuse säilimisel. Riigipoolset toetust on oluline tähendus motivaatorina ja innustajana pärimuskultuuri hoidmisel.

Riigipoolse toetuse jätkamise tulemusena on Virumaa muutunud tugevama identiteediga piirkonnaks ning selle elanikud tunnevad ennast paikkondlike vaimsete väärtuste ja eripära säilitajate ning edasikandjatena. Loodud on tingimused viru keele ja kultuuripärandi uurimiseks, kasutamiseks ja arendamiseks.

Toetusmeetme „Virumaa pärimuskultuuri toetamine“ perioodi 2020-2023 kokkuvõte on koostatud september kuni detsember 2023.

Kokkuvõtte koostamisel on kasutatud toetusmeetme komisjoni liikmete poolt edastatud tagasisidet.

Kokkuvõtte koostas: Piret Koorep, taotlusvooru koordinaator